

MAGYAR KÖNYVESHÁZ

A vimpáci ferences nyomda és annak újabb terméke 1595-ből. Másfél évtizede vált csak köztudottá, hogy a 16. század utolsó évtizedében a nyugat-magyarországi Vimpác (Wimpassing) ferences kolostorában nyomda működött. Így Nagyszombat mellett ebben az időben ez volt hazánkban a második katolikus műhely, amelynek Karl Semmelweis összesen négy kiadványát ismertette:¹ három német nyelvű imádságoskönyvet 1593-ból² és egy latin üdvözlőverset 1599-ből.³ Az erre a műhelyre vonatkozó ismereteket utóbb burgenlandi nyomdatörténetében foglalta össze.⁴

Semmelweis kitérő felismeréssel írta első cikkében: „A három eddig ismert imádságos könyvön kívül feltehető, hogy még jelent meg több ilyfajta könyvecske is e nyomdából, de feltalálásukat, úgy mint ezeknél is, a véletlenre kell bízni.”⁵ Ez Dr. Helmut Lang (Wien, Österreichische Nationalbibliothek) jóvoltából be is következett, aki volt szíves felhívni figyelmemet a bécsi bencések (Schotten) könyvtárában IV. b. 17. jelzet alatt őrzött kis füzetre, amelyet e műhelyben 1595-ben készítettek *Warhafftige Bildnuß eines Gesichts . . .* kezdetű címmel. A kiadvány Leonhard Püchler (Pichler) látomásáról és annak magyarázatáról szól, amely szorosan kapcsolódik egyrészt a Pichler és Stotzingen családokhoz, másrészt a vimpáci és stotzingi (lajtaszéki) kolostorokhoz. Mivel a vimpáci nyomda sorsa ezekkel szorosan összeforrt, érdemes összefoglalni az ezekre vonatkozó eddigi ismereteket, hogy világosabbá váljék egyrészt e családok és a kolostorok kapcsolata, másrészt pedig a most előkerült kis kiadvány tartalma és új adatai.

A nyugat-magyarországi Szarvkő (Hornstein) uradalmát a hozzátartozó alsó-ausztriai Seibersdorf kastélyával együtt a Fuerst-család utolsó tagjától a Tübingában, 1561. március 27-én kelt szerződés értelmében a svábországi Leonhard Pichler von Weittenneck vásárolta meg.⁶ Az új birtokos — mint titkos tanácsos és a belső-ausztriai kamara elnöke — Ferdinánd császár közvetlen szolgálatában állott. 1563-ban hangsúlyozottan dicsérték, mint aki hivatali működése során a hit dolgában „rendet tart”.⁷ Így érthető, hogy a rendkívül buzgón vallásos Pichler mindent elkövetett, hogy a protestantizmust új uradalmában is visszaszorítsa. Ennek érdekében elhatározta, hogy a Lajta jobb partján a központi fekvésű Vimpácon kolostort építtet.⁸

¹ *Magyar Könyvszemle* 1966. 338—344. — *Burgenländische Heimatblätter* 1966. 183—189.

² RMNy 735, 736, 737.

³ RMNy 862.

⁴ *Der Buchdruck auf dem Gebiete des Burgenlandes bis zu Beginn des 19. Jahrhunderts (1582—1823)*. Eisenstadt 1972, 64—67.

⁵ *Magyar Könyvszemle* 1966. 338.

⁶ *Századok* 1903. 713—714.

⁷ MOHL, Adolf: *Geschichte des Ortes und der Pfarre Stotzing* [!]. Raab 1895. 5.

⁸ MOHL, Adolf: *Wimpassing*. Eisenstadt 1896. 6.

A jámbor Pichler azonban 1567-ben meghalt, így tervei megvalósítása végrendeletileg özvegyére és gyermekeire maradt. Egyetlen, még kiskorú fia, Maximilian 1582-ben elhunyt. Két nővére közül Magdalena férjhez ment Ruprecht von Stotzingenhez, míg Anna Maria Christoph Colona von Velshez.⁹ A bonyolult örökösödési ügyek részbeni elrendeződése után a szarvközi uradalom az idősebb Pichler-lány, Magdalena, ill. férje, az ugyancsak sváборszági Ruprecht von Stotzingen tulajdonába került.¹⁰ Ezt követően kezdtek hozzá az örökösök Leonhard von Pichler kolostoralapítási terveinek megvalósításához. 1587. április 7-én helyezték el Vimpácon az alapkövet, míg az alapítólevél 1590. november 20-án kelt Bécsben. Ebben Stotzingenék a ferencesek szigorúbb, obszerváns ágának tíz tagja részére biztosították a szükséges ellátást, a Miasszonyunkról elnevezett templom felszentelésére pedig 1593. június 8-án került sor.¹¹ A templom és a kolostor építésén túlmenőleg annak berendezésének zömét is (pl. az oltárok) a Pichler és a Stotzingen-család vállalta magára. Rupprecht von Stotzingen pedig — a helyi krónika tanúsága szerint — „die ganze Lieberey”-t, vagyis egész könyvtárat adományozott a ferencesek tanulmányainak támogatására.¹²

Érdesem már csak ezért is személyével részletesebben megismerkedni. 1540 tájt született, feltehetően családjuk ősi fészkeben, a sváборszági Stotzingenben. Bologna és Freiburg i. Br. egyetemén folytatott tanulmányai után 1562—1569 között a birodalmi kamarai főtörvényszéknél dolgozott Speyerben. Ezt követően a bécsi udvarba került, ahol a Habsburg-család egyes tagjai mellett bizalmi beosztásban tevékenykedett részben külföldön, részben Ausztriában. Közben egyre magasabbra emelkedett rangban és vagyonban: 1592-ben azután alsó-ausztriai helytartó lett.¹³

Magdalena von Pichlerrel 1569 tájt kötött házasságából két fia és három leánya született. Ez utóbbiak közül a középső, Magdalena lábára béna volt, így érthetően a szerzetesi élet felé irányították.¹⁴ Apja 1594-ben kolostort kívánt számára a seibersdorfi kastély közelében építtetni, azonban a mocsaras árterület erre alkalmatlannak bizonyult. Így esett a választás a Lajta jobb partján egy magasabban fekvő dombtetőre, ahol rómainak vélt romokat találtak a Németországból jött telepesek. A kialakuló új községet a birtokos saját családjáról Stotzingnak nevezte el. Egy fennmaradt, datált zárókö alapján a kolostor építésének kezdetét 1595-re helyezték.¹⁵ 1598-ban azonban elhunyt az apáca, Magdalena von Stotzingen,¹⁶ amiért is apja az építkezést abbahagyta. 1600. május 24-én Ruprecht von Stotzingen is elhalálozott, és végakarátának megfelelően a vimpáci kolostor templomában temették el a nem sokkal korábban meghalt felesége mellé.¹⁷ Fiúk, Georg Leonhard idővel tovább folytatta a Keresztelő Szent Jánosról és Szent János evangelistáról elnevezett stotzingi templom építését, és azt 1610. június 23-án fel is szentelték. Georg Leonhart von Stotzingen 1614-ben halt meg, és végrendeletében nyugvóhelyül ő is a vimpáci templomot választotta. Ugyanakkor többek között az ottani ferencesekre is igen tekintélyes összeget, 1500 forintot hagyott.¹⁸

⁹ Századok 1903. 715.

¹⁰ MOHL, Stozing 5.

¹¹ MOHL, Wimpassing 6.

¹² MOHL, Stozing 7.

¹³ Századok 1903. 717.

¹⁴ Az irodalomban olykor összetévesztették húgával, Elisabeth-tel. — MOHL, Adolf: *Der Gnadenort Loreto in Ungarn*. Eisenstadt 1894. 239. — MOHL, Stozing 8—9. — Századok 1903. 718. — Allgemeine Landestopographie des Burgenlandes. II/2. Eisenstadt 1963. 993, 995.

¹⁵ MOHL, Stozing 8.

¹⁶ Allg. Landestopographie 993.

¹⁷ MOHL, Adolf: *Der Gnadenort Loreto in Ungarn*. Raab 1900. 8. — Századok 1903. 719.

¹⁸ MOHL, Stozing 9.

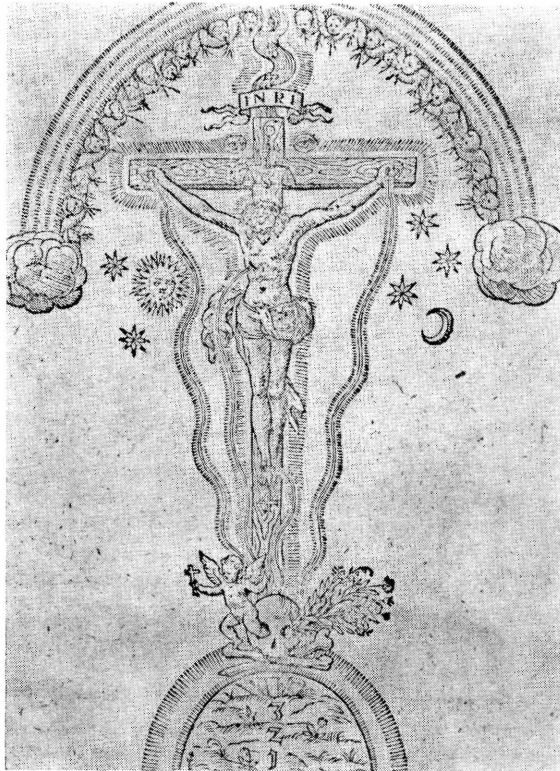
A vimpáci kolostor megszűnésének időpontjára több feltevés is létezik: egyesek ezt az 1605. évi Booskai, vagy az 1619. évi Bethlen-féle hadak dúlásának tudták be,¹⁹ mások szerint csak 1627-ben hagyták ott a ferencesek a vimpáci házukat, ahová 1628-ban azután a minoriták költöztek be.²⁰ Az említett temetés és végrendelet kizárni látszik az 1605. évi

¹⁹ SEMMELWEIS, Buchdruck 65.

²⁰ Allg. Landestopographie 1038.

pusztulást. Valószínűbbnek tűnik az 1619. évi, amikor is magát Szarvkőt, az uradalom központját is felperzselték a protestáns magyarok.²¹ E területet még 1440-ben Erzsébet, az özvegy magyar királyné elzálogosította a későbbi III. Frigyes császárnak. Mátyás király visszaesatolta ugyan Magyarországhoz, de halálát követően újra Ausztria zálogaként kezelték, és csak 1648-ban került vissza ismét Magyarországhoz.²² Az ide betört hajdúk ezért úgy vélték, hogy már Alsó-Ausztria területén járnak, így lehetséges, hogy pusztításuk még fokozottabb volt.

Rátérve a most napvilágra került két ív terjedelmű nyomtatvány ismertetésére, az irat égi jelenést ír le, amelyre 1563. június 17-én Klagenfurt közelében került sor. Hogy kinek volt ez a látomása, azt a címlap szövege név szerint nem árulja el. Ellenben elmondja, hogy az illető Károly főherceg helyett Stájerország, Karintia és Krajna hódolatát volt hivatott fogadni. A két lap terjedelmű előszó azután pontosan elmondja, hogy Leonhard Pichler von Weitteneck-ről van szó. Ő 1562-ben azt a fogadalmat tette, hogy évi jövedelmének egy tizedét Isten tiszteletére és a szegények javára fogja fordítani. Mikor a következő esztendőben az említett napon reggel hétkor az égen a keresztre feszített Krisztus képe jelent meg neki az égen, Pichler azt rögtön le is rajzolta, és utóbb meg is festette. Az erről készült 216 × 157 mm méretű fametszet a kiadványban a címlével mögé kötve, külön mellékletként található.

²¹ Századok 1903. 720.

²² MOHL Adolf: Loreto, magyarországi búcsújáráhely története. Bp. 1909, 9.

A vimpáci nyomda most előkerült kis kiadványának törzsrésze e kép részleteit ismer-teti és magyarázza azzal a szándékkal, hogy Pichlernek a fentiekben már említett fogadal-mi tizedét milyen célra helyes fordítani. Ezek közül különleges figyelmet érdemel a nyom-dahelyre és környékére vonatkozó részletek ismertetése, amelyek kiemelésére az alábbiak-ban kerül sor.

Jézus öt sebe Szent Ferenc rendjére utal, hogy annak számára kolostor épüljön. A ke-reszt felett látható, szempár azt szimbolizálja, hogy Isten különös gondját viseli az özve-gyeknek és árváknak, miután az említett tizedet a ferenceseken keresztül ők kapták. A kereszt jobb oldalán látható két csillag arra utal, hogy majd két regula keletkezik az alapítandó kolostorban. A kereszt másik oldalán álló három csillag e regulák szerint élők részére emelendő három otthont jelképezi. Az a körülmény, hogy útközben érte Pichlert a látomás, annak előjele volt, hogy a halál is ilyen alkalommal fogja őt érni. Így is történt, amikor 1565. december 17-én Grazban elhunyt. (Tehát két évvel korábban, mint ahogy ezt eddig gondolták.) A keresztet felül félkör alakban körülvevő 21 szeráf arra utal, hogy csak ennyi esztendővel Pichler halála után teljesül fogadalma. A kis szeráf-fejek szájában látható, Krisztus koronájából származó tövises azt jelzik, hogy erről nyeri majd el nevét az alapítandó kolostorból származó két szabályzat.

A kilenc számjegy, amely alulról felfelé a keresztben látható, azt a kilenc esztendőt mu-tatja, amely alatt Pichler fogadalma megvalósul. Az alsó 1. 2. és 3. szám a vimpáci kolos-tor építésének három évnyi ideje. Az alapító letétele 1587. pünkösd előestéjén, vagyis május 16-án történt (szemben az eddig tudott április 7-tel). Az első évben a kolostor, a másodikban a templom, a harmadikban pedig az egészet körülölelő kőfal készült el. (Ez utóbbi egyidejűsége eddig bizonytalan volt.) A 4. szám az építkezés megkezdését követő negyedik esztendőben, 1590. november 25-én a tíz ferencesnek az elkészült vimpáci kolos-torba való beköltözésére utal. (Ez tehát öt nappal az alapítólevél keltét követően tör-tént.)

Az ötödik esztendő eseménye a töviskoronáról elnevezett nővérek közösségének meg-alapítása a vimpáci kolostorban, amelyet V. Sixtus pápa (1585–1590) meg is erősített.²³ A következő, hatodik évben az említett apácaközösség a korábbinál szigorúbb, második szabályzatot kapott. Az utolsó három szám az e közösség részére épült három házépítés elkezdésének éve. Ezek közül 1593. szeptember 24-én elsőként helyezték el az alapkövét a Lajta-hegységben álló Stotzingban (két évvel korábban tehát az eddigi feltételezéseknél) egy akkori mérföldre (majdnem 10 km) a vimpáci kolostortól. A kerek templomot Jézus hétszeri vérontásának és különösen töviskoronájának tiszteletére építették, bár név-adója két Szent János: a keresztelő és az evangelista. 1594. november 25-én az „algeyi” (allgauti) „altenspergi” (altersbergi) uradalomban, „Blawhoffen” (Blonhofen)-ben, a „Ge-noch” vize mellett helyezték el alapkövét a töviskoronáról elnevezett nővérek részére készülő második otthon templomának, amelyet az idősebb és a fiatalabb Jakab apostolo-król neveztek el. 1595-ben pedig a saulgau „Menga” (Mengen)-ben az Ablach-folyó mellett, nem messze a Bodeni-tótól és Stotzingen ősi várától, elkezdték építeni az említett nővérek harmadik, Szent Péterről és Pálról elnevezett templomát.

Eddig a látomás és a metszet magyarázata. Ehhez azt kell még hozzáfűzni, hogy Rup-recht von Stotzingen ügyes gazdagodása során nem csupán Szarvkő és vidékét szerezte meg, hanem a német birodalmi Mengen, Altersberg és Blonhofen uradalmait is.²⁴ Tehát pontosan azokat a helyeket, ahol Stotzing után — a fenti beszámoló szerint — további kolostorok építkezésébe kezdett. A szakirodalomban nem sikerült nyomára bukkanni a

²³ Itt bizonyos zavar van az időbeliséggel vagy a pápa nevével, hiszen ez az 1591. év, a nevezett pápa pedig 1590. augusztus 27-én hunyt el.

²⁴ *Századok* 1903, 717.

Töviskoszorúról nevezett nővérek közösségének, jöllehet a szöveg kifejezetten szerzetesházról (Ordenshaus) beszél. A Stotzingban elkezdett kolostorba végül is 1644-ben szerviták költöztek be a Stotzingen-család támogatásával. Nem sokkal később Nádasdy Ferenc megvette az uradalmat, és a szerzeteseket az általa kiépített közeli Lorettomba telepítette át, ahol később (1670—1672) ugyancsak nyomda működött.²⁵

Az 1595. évi kis vimpácsi kiadvány utolsó három lapján külön fejezetként tanulságot tartalmaz, amely dicséri Pichler nagyvonalú és önkéntes fogadalmát, hogy évi jövedelmének egytizedét a szegényeknek adta. A katolikus hit védelme érdekében ezt legalkalmasabb módon a szegénységben élő, ill. a szegényeket segítő ferenceseknek tett kolostoralapítással valósította meg. Mind a látomás magyarázata, mind ez a hozzáfűzött „morál” egyértelműen a nyomtatványt megjelentető kolostor nevében és annak javára fogalmazódott anélkül, hogy ezt kifejezetten említene.

Visszatérve tehát most már a vimpácsi ferences nyomdára, feltűnő, hogy bár — amint ez már a fentiekből is kiderülhetett — viszonylag igen gazdag dokumentáció áll rendelkezésre a kolostor alapítása és működése első éveitörténetéhez, a tipográfiát egyetlen forrás sem említi. Mindaddig, amíg nem került elő ezzel a megjelöléssel ellátott nyomdatermék, senki sem tudott róla: emléke tökéletes feledésbe merült.

Érdeemes tehát a most előkerült ötödik termékével együtt végigvenni, hogy mi is állapítható meg ezek alapján erről a műhelyről. Az 1593. évi három kiadvány nyolcadrés alakú, az 1595. évi negyedrés, míg az 1599. évi fólió. Tartalmilag valamennyi szoros kapcsolatban áll a kolostorral. Az első három kis imádságoskönyvben a Pichler és a Stotzingen család, valamint további rokonságuk nőtagjainak egész sora olvasható, akiknek ezeket ajánlották. A most ismertetett kis kötet teljes egészében a vimpácsi kolostor alapításával függ össze. Az utolsó ismert kiadvány szerzője pedig egy vimpácsi ferences. Csak ennek nyelve latin, a többi négy német.

Ez egyben átvezet a nyomdai felszerelés vizsgálatához. Az akkori íratlan szabályok szerint ugyanis a latin szöveget csak antikva vagy kurzív, a németet pedig kizárólag ún. gót betűtípussal lehetett szedni. Ennek megfelelően, ráadásul nem kevesebb, mint négy fraktúr sorozat felhasználásával készült a német szöveg: a kisebb (20 soronként 92 mm) és nagyobb (116 mm) szövegtípus mellett még egy kisebb (fejezetcímhez) és egy nagyobb (címlaphoz) kiemelőtípussal. Egyetlen kiadvány egyetlen lapján²⁶ egy a fentieknél még kisebb (20 soronként 78 mm), ún. schwabacher típus is látható.

A latin szórványszavakat a német közé kis antikva szövegtípussal szedték már 1593-ban. Az 1599. évi latin egyleveles kizárólag antikvával készült. Ebben a már említett kicsinyen kívül, amelyhez azonban — igényes módon — még kapitälchen is tartozik, egy valamivel nagyobb szövegtípust is alkalmaztak, továbbá egy jelentősen nagyobb, csak verzálisból álló kiemelőtípust. Ez utóbbi állománya igen szerény lehetett, mert az egyetlen, egész sornyi szövegben kétféle méretű „E” betű is látható. Különlegességnek és egyben a vimpácsi kolostori nyomda viszonylag gyenge felszereltségének jele, hogy az 1595. évi kiadvány német nyelvű bibliai idézeteit a lapszálon kis méretű (20 soronként 90 mm) kurzívval szedték az „előírások” ún. gót helyett. Ezt a típust, amely különben más ismert vimpácsi kiadványban nem fordul elő, sorméretéhez képest feltűnően kicsiny betűfokozata tette alkalmassá e marginális, tehát szükségszerűen rövid sorokból álló szöveg szedéséhez, amelyhez még rövidítésjeleket, abbreviaturákat is igénybe vettek.

Ugyancsak a szerény készletre utal az is, hogy 1593-ban iniciálé hiányában a különböző fokozatú típusok verzálisát használták erre a célra. A kisebb méretűeket sokszor öntött cífrákból kialakított keretbe foglalva emelték az iniciálé rangjára. 1595-ben azután a

²⁵ *Magyar Könyvszemle* 1975. 201—207. és 1979. 309 — 310.

²⁶ RMNy 736 (:)₁b.

három szövegrész elején feltűnik egy kb. 28×28 mm méretű iniciálésorozat egy-egy tagja, amely dús klisé-indafonataival és átlósan sávozva stílusban jól harmonizál a szövegtípusokkal. Úgy tűnik tehát, hogy némi készletbővülés történhetett 1593 és 1595 között, de az sem zárható ki, hogy a viszonylag nagy iniciálék használatát nem találták megfelelőnek az 1593. évi kis alakú, nyolecadrét kiadványokban. Az 1599. évi latin egyleveles elején egyetlen antikva „R” betű áll, ami esetleg nem is iniciálé, hanem talán egy különben ismeretlen címbetűsorozatból származik.

A névtelen vimpáci szedő igen kedvelte az öntött cifrákból álló keretezést: valamennyi ismert kiadvány címlapján ez látható. A többféle alakú kis öntvények mérete (kb. 5×5 mm) azonos, így egymással kombinálható volt. Az így kialakított sorokat egy-két-három, sőt négy párhuzamos csíkban is alkalmazták aszerint, hogy milyen szélességet igényelt a szedéstűkör. Akad azonban egy további öntvény is, amely kb. 9 mm hosszú, és csak 3 mm széles. Az egyik hosszanti oldalán dupla, a másikon szimpla vonalból áll, a kettő között pedig két kicsiny karikával. Ezt azután elválasztócsikként, azonkívül a másik méretű cifrákból kialakított kisebb-nagyobb tömbök keretezésére is használták. (Ehhez sarokdarabok is rendelkezésre álltak ebből az öntvényből. Ezek ugyanis nagyobb méretben fejlécként, kisebb formátumban záródíszül szolgáltak.)

Néhány további, apró dísz is öntvény méretű, amely a vimpáci kiadványokban felismerhető. Ilyen a 16. században annyira kedvelt ún. Aldus-levél,²⁷ kis ágacska,²⁸ kis (8×10 mm) lepke (vagy lant?),²⁹ kicsiny (7×12 mm) angyalfej szárnyakkal.³⁰

Rendelkezett a kis ferences műhely néhány klisé záródíszrel is. Ilyen az a derékgig ábrázolt, kis (15×25 mm) angyal, amelyet kétoldalt még lombdísz is keretez,³¹ kis (8×20 mm) füles edény,³² valamivel nagyobb (22×30 mm) női fej,³³ továbbá egy 29×41 mm méretű indafonat.³⁴ Ez utóbbi szinte megtévesztésig azonos a Manlius-, ill. a Heltai-féle nyomdában ebben az időszakban használt záródíszrel.³⁵ Utolsóinak maradt az 1595. évi kiadvány végén (B₄a) látható záródísz, amely az egyetlen ma ismert példányban sajnos erősen csonka: csak a bal felső sarka maradt meg. Szerencsére ennyi is elég az azonosításhoz, mert ez az átlósan sávozott, stilizált lombfonatokból álló záródísz a nagyszombati kiadványokban is látható.³⁶

E két utóbbi záródísz is arra utal, hogy e kliséről készült könyvdíszek feltehetően Dél-Németországból kerültek az említett hazai műhelyekbe. Alig kétséges, hogy a nyomda fentiekben felsorolt többi tipográfiai anyaga is hasonló eredetre vezethető vissza. Nagyon valószínű, hogy beszerzésére Bécsben került sor, ahol a kolostort építtető kegyúr, Ruprecht von Stotzingen — ma is fennálló — palotájában lakott.

Mindössze három fametszet az, ami a vimpáci nyomtatványokból illusztrációként ismeretes. Ezek kétségtelenül gyakorlott rajzoló és metsző alkotásai, így eredetük szinte bizonyosan bécsi. Mindhárom illusztráció a legszorosabb kapcsolatban áll a Pichler-, ill. Stotzingen-családdal. 30×26 mm méretben metszették fába e két család címerét, amelyek a legterjedelmesebb — talán első (?) — vimpáci nyomtatvány³⁷ címlapját díszítik: bal

²⁷ Pl. RMNy 736 (:),a közepén.

²⁸ RMNy 735 címszövege előtt.

²⁹ Pl. RMNy 736 8b, 26b, 94a, 141b.

³⁰ Pl. az 1595. évi címlap közepén.

³¹ Pl. RMNy 735 utolsó lap.

³² RMNy 736 37a.

³³ RMNy 736 (:),a.

³⁴ Pl. az 1595. évi kiadvány A₂b, B₂b.

³⁵ SOLTÉSZ Zoltánné: *A magyarországi könyvdíszítés a XVI. században*. Bp. 1961. LXXII. tábla 11. sz. és XXV. tábla 12. sz.

³⁶ Mérete 50×64 mm — Soltészné i. m. LIII. tábla 5. sz.

³⁷ RMNy 736.

oldalon a Stotzingeneké és jobboldalt a Pichleréké. Ez utóbbi megismétlődik az 1595. évi kiadvány címlapján is, hiszen az egész kis mű Leonhard Pichler 1563. évi látomásáról és ennek magyarázatáról szól. Ezt mutatja be az a 216×157 mm méretű fametszet, amelyet a címlap mögé összehajtva ragasztottak be mellékletként. Fontos illusztráció ez, hiszen a szöveg ennek részletes magyarázata.

A ma is még viszonylag alig ismert vimpáci tipográfiából az első három kiadvány³⁸ 1593-ból, a most ismertetésre került 1595-ből, míg az ötödik³⁹ 1599-ből datált. Miután a ferencesek 1590. év végén költöztek be eme új kolostorba, szükségszerűen csak ezt követően indulhatott meg az ottani nyomda, talán éppen 1593-ban. Mintha a fennmaradt három kiadvány is — összesen 24 és fél ív terjedelemben — a kezdeti nagy lendületre utalna, hiszen a két későbbi nyomtatvány összesen csak három ívet tesz ki.

Ahogy most is felbukkant egy korábról ismeretlen terméke, ez természetesen nem zárható ki a jövőben sem, hiszen a műhely felszerelésével együtt rendelkezésre állt legalább az 1599. évvel bezárólag. Miután a kolostor feltehetően még két további évtizedig állt, a nyomda további léte sem zárható ki, 1599 után sem. Igaz, hogy ez nem volt nyereségre törekvő vállalkozás, így nem kellett folyton üzemeltetni, mégis feltételezhető, hogy készültek ott további kiadványok is. Esetleg a nyomdahely megjelölése nélkül.

Mindent összefoglalva, a vimpáci kolostort építtető Pichler- és Stotzingen-család a kor és a környék igényéhez képest aránylag jól felszerelt nyomdával látta el a ferenceseket. A közel tucatnyi betűtípus és könyvdísz mellett a nyomdász képességeit bizonyítja, hogy a viszonylag jobb felkészültséget kívánó piros/fekete nyomást is sokszor használta a kiemelés fokozására és a kor esztétikai követelményeinek kielégítésére. A most ismertetett 1595. évi kiadvány illusztrálására szolgáló, jó minőségű metszet pedig arra utal, hogy ennek elkészítésére a kegyúr, vagy esetleg maguk a ferencesek két évvel a műhely megindulása után is áldoztak.

Mint érdekesség, a fentiekhez még hozzáfűzhető, hogy az eddig ismert kiadványok is egészen pontosan lokalizálják a nyomda helyét,⁴⁰ de ehhez az 1595. évi címlapjának alján még két kiegészítés is olvasható: „Gedruckt zu Wimpaising an der Leytta in Ungern, im neuen Barfusser Closter bey unser lieben Frauen, in der Graffschafft Hornstain.” Tehát a már fentiekben említett és megszakítással több mint két évszázadig tartó elzalogosítás ellenére a nyomtatók igen pontosan ismerték az érvényes közjogi helyzetet, amikor a kolostort a szarvkői uradalom része gyanánt Magyarországon levőként közölték.

A most előkerült nyomtatvány leírása a RMNy részére a következő:

S 767A WARHAFFTIGE Bildnuß eines Gesichts so einem österreichischen Freyherrn Anno 63. den 17. Junii bey der Hauptstatt Clagenfurt in Kärndten am Himmel erscheinen... Wimpaising an der Leytta in Vngern MDXCV im neuen Barfusser Closter.

A₁ [1] A₂₋₄, B⁴ = [8] fol. + 1 tab. — 1 ill., orn., init.

BORSA GEDEON

³⁸ RMNy 736.

³⁹ RMNy 862.

⁴⁰ *Wimpaising an der Leytta, im new erbawten Barfusser Closter, bey unser lieben Frauen* = RMNy 735, 736, ill. In *Wimpaising novo eorundem Fratrum Minorum de Observantia Monasterio* = RMNy 862.